

PELAGIA NATURE & ENVIRONMENT AB

Rapport 2022-06-14

Artskyddsutredning i området kring Umeå hamn, Umeå kommun - år 2021

På uppdrag av Umeå Hamn AB

PELAGIA NATURE & ENVIRONMENT AB

Adress:

Industrivägen 14, 2 tr
901 30 Umeå
Sweden.

Telefon:

090-702170
(+46 90 702170)

E-post:

info@pelagia.se

Hemsida:

www.pelagia.se

Författare:

Ulf Sperens
Sofia Lidfalk

Direkt:

+46 90702177
Ulf.sperens@pelagia.se

Kvalitetsgranskat av:

Kenneth Karlsson

Omslagsbild:

Blåeld

Foto:

Ulf Sperens

Kartor:

Lantmäteriets Öppna data. Metria,
SeSverigeavtal

Innehållsförteckning

.....	1
1 Inledning.....	5
2 Artskydd	5
2.1 Allmänt om artskydd	5
2.1.1 Gynnsam bevarandestatus.....	6
2.1.2 Skyddade arter enligt 8 kap. miljöbalken och fridlysning enligt artskyddsförordningen.....	6
2.1.3 Kontinuerlig ekologisk funktion, KEF, och 4 § fjärde punkten artskyddsförordningen.....	7
2.2 Rättsläget.....	8
2.2.1 EU-domstolens avgöranden Skydda skogen	8
2.2.2 Rättsläget i Sverige efter Skydda skogen.....	8
3 Resultat av inventeringar.....	10
3.1 Groddjur.....	10
3.2 Fåglar	11
3.2.1 Södra delen av Området (gulmarkerat i Figur 1).....	11
3.2.2 Norra delen av Området (rödmarkerat i Figur 1).....	13
3.2.3 Norra och södra delen tillsammans	14
3.3 Kärlväxter	15
4 Skyddsvärda områden för fåglar i Sverige.....	15
5 Påverkan på Området och förekommande arter	16
5.1 Häckande fåglar och lekande groddjur i vattensamling 2	16
5.1.1 Fåglar, status	17
5.1.2 Vattensamling 2 som häckningshabitat och regelbundet häckningsområde för fåglar	17
5.1.3 Groddjur, status	18
5.1.4 Vattensamling 2 som fortplantningsområde för groddjur	19
5.1.5 Bedömning av påverkan på respektive arts bevarandestatus, vattensamling 2	19
5.1.6 Skadelindrande åtgärder	19
5.2 Övriga vattensamlingar.....	20
5.2.1 Groddjur, status	20
5.2.2 Vattensamling 17a som fortplantningsområde för groddjur	20
5.2.3 Bedömning av påverkan på groddjurens bevarandestatus, vattensamling 17a	21

5.2.4 Skadelindrande åtgärder	21
6 Dispens enligt artskyddsförordningen	21
6.1 Behov av dispens	21
6.1.1 Fåglar och åkergroda, 4 §	22
6.1.2 Vanlig groda och vanlig padda, 6 §	22
6.2 Konsekvenser av Skydda skogen	23
7 Referenser	23

1 Inledning

Inför utbyggnadsplanerna av Umeå hamn har Pelagia Nature & Environment AB av Umeå Hamn AB fått i uppdrag att dokumentera förekomst av groddjur, fågel och kärlväxter inom ett cirka 160 hektar stort område (Figur 1), benämns hädanefter som Området. Inventeringarna utfördes år 2019 i den södra delen respektive år 2021 i den norra delen av Området (Figur 1).

Alla inventeringar har utförts inom Områdets terrestra del, inklusive dess dammar. Inga inventeringar eller observationer har således gjorts i vattnen utanför hamnområdet, vare sig i Ume älvs mynning eller i havet.

Figur 1. Naturvärdesinventering och riktade inventeringar av groddjur, häckande fågel och kärlväxter utfördes år 2019 i södra delen (gul streckad linje) respektive 2021 i den norra delen av Området (röd streckad linje).

2 Artskydd

2.1 Allmänt om artskydd

Fridlysningen av arter i Sverige har två ursprung. Dels de äldre svenska fridlysningsbestämmelserna, dels skyddet som kommer från EU:s två så kallade naturvårdsdirektiv och som genomför internationella konventioner. Naturvårdsdirektiven utgörs av fågeldirektivet från 1979 och art- och habitatdirektivet från 1992.

Fågeldirektivet fridlyser samtliga fågelarter som naturligt förekommer inom EU:s europeiska territorium, och har som syfte att säkra fågelarternas populationer. Art- och

habitatdirektivet fridlyser särskilt utpekade djur och växter som ska ha ett strikt skydd och som ska bidra till bevarandet av den biologiska mångfalden.

I det svenska genomförandet har fåglarna samma fridlysningskydd, 4 § artskyddsförordningen (2007:845), som de djurarter som fridlyses enligt art- och habitatdirektivet. Växterna respektive de nationella fridlysningsbestämmelserna regleras i separata paragrafer i artskyddsförordningen

2.1.1 Gynnsam bevarandestatus

Syftet med art- och habitatdirektivet är enligt artikel 2 i art- och habitatdirektivet, att bidra till bevarandet av den biologiska mångfalden genom att bibehålla eller återställa arterna i en så kallad gynnsam bevarandestatus. Enligt artikel 1 i art- och habitatdirektivet anses en arts bevarandestatus vara gynnsam när:

1. Uppgifter om den berörda artens populationsutveckling visar att arten på lång sikt kommer att förbli en livskraftig del av sin livsmiljö.
2. Artens naturliga eller hävdbevingade utbredningsområde varken minskar eller sannolikt kommer att minska inom en överskådlig framtid.
3. Det finns, och sannolikt kommer att fortsätta att finnas, en tillräckligt stor livsmiljö för att artens populationer skall bibehållas på lång sikt.

Med bevarandestatus för en art avses summan av de faktorer som påverkar den berörda arten och som på lång sikt kan påverka den naturliga utbredningen och mängden hos dess populationer. I praktiken har en art gynnsam bevarandestatus när det går bra för arten ur både kvantitets- och kvalitetsaspekt, samt när det finns goda förutsättningar för att det även fortsättningsvis kommer att gå bra.

2.1.2 Skyddade arter enligt 8 kap. miljöbalken och fridlyst enligt artskyddsförordningen

Med arter som skyddas enligt 8 kap. miljöbalken menas främst arter som skyddas enligt 8 kap. 1–2 §§ miljöbalken, det vill säga arter som skyddas av 4, 6, 7, 8, 9 §§ artskyddsförordningen. Dessa är följande:

1. djur och växter som i artskyddsförordningens bilaga 1 är markerade med S samt ett N eller n,
2. djur och växter i bilaga 2 i artskyddsförordningen och
3. alla naturligt förekommande fåglar i Sverige.

Första punkten täcker in de arter som skyddas av art- och habitatdirektivets bestämmelser i artikel 12 och 13. Här ingår även andra arter som skyddas enligt en svensk bedömning eller till följd av andra internationella överenskommelser. De är markerade med "n" (för närvarande endast järv och myskoxe). Markeringen med ett S anger att arten förekommer i Sverige och att förekomsten inte är tillfällig.

Av andra punkten, djur och växter i artskyddsförordningens bilaga 2, framgår vilka arter som bedömts behöva ett skydd utifrån ett rent svenskt perspektiv. En bedömning har gjorts av att det finns en risk att arten kan försvinna eller utsättas för plundring.

Angående den tredje punkten omfattas alla naturligt förekommande fågelarter i Sverige av skyddsbestämmelserna i 4 § artskyddsförordningen. Om rödlistade fågelarter eller fågelarter som är markerade med B i bilaga 1 till artskyddsförordningen förekommer i

påverkansområdet för en plan eller ett program bör effekter för dessa arter alltid identifieras, bedömas och beskrivas i miljöbedömningen. Även effekter på arter som är särskilt känsliga för det som planen eller programmet medger bör beskrivas. Ett exempel är arter som är särskilt känsliga för vindkraft (se Naturvårdsverkets rapport 6467, Vindkraftens effekter på fåglar och fladdermöss). När det gäller övriga fågelarter behöver en bedömning göras från fall till fall om effekter bör beskrivas. Risken för att övriga fågelarters populationer ska påverkas i ett område, så att deras bevarandestatus inte längre är gynnsam, är generellt sett begränsad. (Naturvårdsverket). Se dock det som lyfts nedan med avseende på rättsläget och 4 § fjärde punkten artskyddsförordningen.

Fridlysning regleras genom en rad förbud i 4-9 §§ artskyddsförordningen. Då 4 § första och andra stycket är av särskilt intresse återges den i sin helhet:

4 § I fråga om vilda fåglar och i fråga om sådana vilt levande djurarter som i bilaga 1 till denna förordning har markerats med N eller n är det förbjudet att

1. avsiktligt fånga eller döda djur,
2. avsiktligt störa djur, särskilt under djurens parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder,
3. avsiktligt förstöra eller samla in ägg i naturen, och
4. skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplats.

Förbudet gäller alla levnadsstadier hos djuren.

2.1.3 Kontinuerlig ekologisk funktion, KEF, och 4 § fjärde punkten artskyddsförordningen

Med begreppet kontinuerlig ekologisk funktion, KEF, avses den ekologiska funktionen i livsmiljö normalt ständigt tillhandahåller åt en art, t.ex. som skydd eller födosökningsplats. När det gäller 4 § fjärde punkten artskyddsförordningen är det upprätthållandet av KEF som ska bedömas. Någon separat bedömning av bevarandestatus ska inte göras i prövningen avseende den fjärde punkten, dvs. avseende förbudet mot att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplats. Denna punkt är den enda som inte kräver avsiktlighet för att förbudet ska inträda. MÖD har i sitt avgörande M 3276-20 konstaterat att det krävs att en skyddad art regelbundet använder området för fortplantningsområde eller viloplats för att förbudet ska träda in. Skyddet avser alltså inte livsmiljön i sin helhet och inte heller miljöer som är lämpliga biotoper för arten. Målet rörde i detta fall mindre hackspett, men även påverkan på KEF för andra rödlistade men mycket vanliga fågelarter (t.ex. björktrast, stare och entita) nämndes i domskälen. MÖD konstaterade att KEF för mindre hackspett skulle skadas eller påverkas av den planerade verksamheten och att den därmed var förbjuden då föreslagna skyddsåtgärder inte bedömdes tillräckliga.

För att undvika att förbudet i den fjärde punkten ska aktualiseras är det således nödvändigt att antingen undvika att KEF påverkas negativt för de arter som omfattas av 4 § artskyddsförordningen (t.ex. alla fåglar, fladdermöss, åkergroda, större vattensalamander och apollofjäril. Det gäller dock inte alla orkidéer, lummmrar, vanlig groda, vanlig padda etc., eftersom dessa är skyddade enligt andra paragrafer) genom att i första hand undvika påverkan och i andra hand vidta tillräckliga skyddsåtgärder för att undvika negativ påverkan på KEF. Endast i sista hand bör det bli aktuellt att ansöka om dispens.

2.2 Rättsläget

Enligt EU:s praxis (Vägledning om strikt skydd för djurarter av intresse för gemenskapen i enlighet med rådets direktiv 92/43/EEG om bevarandet av livsmiljöer, EU-kommissionen 2007. Observera att en uppdaterad vägledning publicerades 2020) är en åtgärd avsiktlig om en verksamhetsutövare är medveten om att en fridlyst art dödas/störs, men ändå genomför åtgärden trots att störningen inte är syftet.

Mark- och miljööverdomstolen, MÖD, ansåg i sitt avgörande MÖD 2016:1, känt som Klinthagendomen, att för verksamheter där syftet uppenbart är ett annat än att döda/störa fridlysta djur är det rimligt att det krävs en risk för påverkan på artens bevarandestatus i området för att utlösa förbuden i 4 § första och andra punkten artskyddsförordningen. Detta har kommit att kallas Klinthagenkriterierna och gäller alltså att fånga eller döda djur samt att störa djur.

2.2.1 EU-domstolens avgöranden Skydda skogen

Den 4 mars 2021 meddelade EU-domstolen dom i de förenade målen C-473/19 och C-474/19, rörande begäran om förhandsavgörande från Mark- och miljödomstolen vid Vänersborgs tingsrätt. Målen är även kända under namnet Skydda skogen. Innan Skydda skogen hade Sveriges praxis utformats inte minst genom Klinthagendomen och den prioritering som Naturvårdsverkets handbok (2009:2) för artskyddsförordningen föreslår. Prioriteringen löd: *"även om alla fågelarter omfattas bör arter markerade med B i bilaga 1 till artskyddsförordningen, rödlistade arter samt sådana arter som uppvisar en negativ trend prioriteras i skyddsarbetet och dels genom MÖD 2016:1 där bl.a. följande uttalades: Av betydelse för bedömning av om en verksamhet aktualiserar förbuden enligt 4 § är om verksamheten innebär en negativ effekt på förutsättningarna att bibehålla eller återställa den gynnsamma bevarandestatusen för arten (även lokalt)."* Detta har haft genomslag i artskyddsutredningarna på så vis att påverkan på artens bevarandestatus varit central.

I Skydda skogen underkänner EU-domstolen den tillämpning som tidigare skett i Sverige vad gäller tillämpningen av 4 § punkterna 1-3 såvitt avser arter listade i art- och habitatdirektivet, dvs. N-markerade arter i artskyddsförordningen. Den svenska rättstillämpningen av 4 § punkterna 1-3 avseende fågeldirektivet påverkas inte av domen.

2.2.2 Rättsläget i Sverige efter Skydda skogen

Efter EU-domstolens förhandsbesked har MÖD tillämpat resonemangen i Skydda skogen vid några tillfällen, bland annat i målet M 13672-19, dom den 29 september 2021 och i målet M 3276-20, dom den 12 juli 2021. I det förstnämnda avgörandet menar MÖD att EU-domstolen slagit fast att art- och habitatdirektivet utgör hinder för en nationell praxis som innebär att de förbud som i svensk rätt kommer till uttryck i 4 § artskyddsförordningen blir tillämpliga endast om den berörda artens bevarandestatus påverkas. I det senare målet påtalar MÖD, med syfte på fågelutredningen, att inverkan på skyddade arters bevarandestatus ska vägas in först vid bedömningen av om dispens kan medges enligt artskyddsförordningen. I båda dessa avgöranden är det enbart 4 § fjärde punkten i artskyddsförordningen som prövas i sak och resonemangen som förs kan därför inte tillämpas bredare än för just det förbudet, dvs. förbudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatsar.

Det EU-domstolen säger i Skydda skogen är att förbuden i fjärde punkten aktualiseras även på individnivå och att förbuden gäller för samtliga fågelarter som naturligt

förekommer inom medlemsstaternas europeiska territorium, och således inte endast för de fågelarter som är minskande, rödlistade eller upptagna i bilaga 1 till artskyddsförordningen. EU-domstolen menar att förbudet mot att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatsen gäller oavsett om bevarandestatus påverkas negativt eller inte.

Det bör i sammanhanget framhållas att det råder viss oenighet kring om individskydd även ska anses gälla förbuden i 4 § punkterna 1-3 (avsiktligt döda eller störa), men enligt den tolkning som görs i Artskyddshandboken och vägledning om artskydd (Naturvårdsverket 2022) går det inte att tillämpa det resonemanget på annat än fjärde punkten då det är det enda som faktiskt prövats av EU-domstolen. Naturvårdsverket menar vidare att det inte finns någon skyldighet för Sverige att införa ett individskydd för fåglar utan menar att tillämpningen av 4 § punkterna 1-3 bör tillämpas som tidigare, dvs att vid bedömningen av vad ett områdes KEF (kontinuerlig ekologisk funktion, se nedan) består i, ska den specifika artens behov och känslighet vid fortplantningen samt den specifika platsens förutsättningar vägas in. Detta ska inte förväxlas med en fristående bevarandestatusbedömning, vilket inte är vad som åsyftas.

Individskyddet (punkterna 1-3) av fåglar har således inte prövats av MÖD i ljuset av Skydda skogen ännu. EU-domstolen har inte heller ändrat denna praxis om individskydd av fåglar då det inte ingick i prövningen. Mot bakgrund av detta drar Naturvårdsverket slutsatsen att tidigare MÖD-praxis (t.ex. Klinthagenkriterierna) i dagsläget får anses vara fortsatt gällande. Klinthagenkriterierna (för att förbuden i 4 § punkterna 1-2 artskyddsförordningen ska utlösas krävs en risk för påverkan på artens bevarandestatus) är därmed alltjämt gällande.

Underinstanserna, dvs. mark- och miljödomstolarna, MMD, har meddelat ett antal domar efter skydda skogen, t.ex. MMD i Vänersborg den 10 februari 2022 i mål nr M 5362-20. I detta avgörande menade MMD att det saknas stöd för att 4 § artskyddsförordningen ska tillämpas olika beroende på vilken art eller djurgrupp det handlar om. Vidare menade MMD att det faktum att artskyddsförordningen inbegriper särbestämmelser för nationellt skyddade arter tyder på att 4 § artskyddsförordningen är avsedd att tillämpas enhetligt för de arter som anges i bestämmelsen. Liknande resonemang, dvs. att så länge båda naturvårdsdirektiven regleras i 4 § artskyddsförordningen måste de tillämpas lika, kan noteras även i andra avgöranden från MMD. Konsekvensen av en sådan tolkning är att den strängaste tillämpningen blir gällande, alltså tillämpningen av individperspektivet utifrån art- och habitatdirektivet. I sin vägledning (Naturvårdsverket 2022) framhåller Naturvårdsverket att detta inte är praxis då en sådan tolkning går emot MÖD-praxis. Naturvårdsverket ser inte några EU-rättsliga hinder för att tillämpa fridlysningen i 4 § artskyddsförordningen olika för fåglar och de övriga arterna då de härrör från olika EU-direktiv.

3 Resultat av inventeringar

3.1 Groddjur

Av de vid 2019 års inventerade vattensamlingarna (A, B, C, 2, 17a och 17b) noterades förekomst av groddjur endast inom vattensamling 2 (Figur 2). I vattensamlingen fångades två unga (fjölårsjuvenila) åkergrodor, samt att 2-3 åkergrodor och 1-2 vanliga paddor hördes spela samtidigt. Inga ägg av något groddjur kunde hittas i dammen vid eftersök.

Av de vid 2021 års inventerade vattensamlingarna (2, 17a, 17b och 18) i maj noterades äggsamlingar av grodor i ett dike i anslutning till vattensamling 2 (3 äggklumpar) samt vid vattensamling 17a (cirka tio äggklumpar) (Figur 4). Att avgöra arttillhörighet enbart på äggsamlingarnas utseende är mycket svårt och vanskligt att göra, men de funna äggsamlingarna tillhör antingen vanlig groda eller åkergroda.

Den 1 juli 2021 inventerades efter groddlarver i vattensamlingarna 14 och 18 (Figur 4) med negativt resultat.

Figur 2. Undersökta vattensamlingar 2019 och 2021 förutom 4b som inte inventerats då tillstånd till utfyllnad finns beviljat.

Vanlig padda är fridlyst i Sverige enligt 6 § i artskyddsförordningen. Åkergroda är upptagen i bilaga 1 i artskyddsförordningen och omfattas därmed av skydd genom 4 § artskyddsförordningen.

3.2 Fåglar

3.2.1 Södra delen av Området (gulmarkerat i Figur 1)

Vid de utförda fågelinventeringarna (två inventeringstillfällen) noterades 46 fågelarter (Tabell 1) inom södra delen. Av dessa arter bedömdes 27 arter häcka eller troligen häcka, medan 19 arter bedömdes utnyttja södra delen enbart för födosök/övernattnings eller för tillfälligt besök av området.

Tabell 1. Fåglar som noterats vid de utförda fågelinventeringarna inom södra delen av Området mellan den 16 maj och 21 juni 2019. I kolumnen Status anger ett H=häckande och ett H?=troligen häckande. Inom parentes till häckande eller troligen häckande arter anges ett skattat antal par utifrån säkra häckningskriterier (till exempel revirhävande och/eller varnande fåglar samt dunungar) medan ett skattat antal par med ett frågetecken anger en osäker skattning av antalet par. Avsaknad av markering i kolumnen Kategori innebär att arten inte bedömts häcka inom södra delen av Området utan endast nyttjat inventeringsområdet för födosök/övernattnings eller för tillfälligt besök. I kolumnen Kategori anges rödlistekategori med NT=nära hotad respektive VU=sårbar samt om arten är upptagen i Artskyddsförordningen=AF för arter som bedömts häcka eller troligen häcka inom den södra delen av Området.

Artnamn	Status	Kategori	Artnamn	Status	Kategori
Björktrast	H (2 par)	NT	Rosenfink		
Blåmes	H (2 par)		Rödihake		
Bofink	H (1 par)		Rödvingetrast	H (2 par)	NT
Drillsnäppa	H (1 par)	NT	Silvertärna		
Dvärgmåså			Skata		
Fiskmåså	H (1-2 par)	NT	Skrattmåså	H (1-2 par)	NT
Grågås	H (3-5 par)		Småskrake		
Gråsparv	H (2-? par)		Stare		
Gråtrut			Steglits		
Gräsand	H (1-3 par)		Stenskvätta	H (5 par)	
Grönbena	H (1 par)	AF	Storskrake		
Grönfink			Strandskata	H (1 par)	NT
Gulspurv	H (2-? Par)	NT	Större strandpipare	H? (1 par)	
Hussvala	H (5 par)	VU	Svärta		
Hämpling			Sädesärla	H (4 par)	
Kaja	H (10 par?)		Sävsparv	H (2 par)	NT
Knipa	H (2 par)		Sävsångare	H (1 par)	
Knölsvan			Tamduva	H (10 par?)	
Koltrast			Trädgårdssångare	H (1 par)	
Kricka			Törnsångare		
Kråka			Vigg	H (1-2 par)	
Ladusvala	H (5 par)		Ängspiplärka	H (6 par)	
Lövsångare	H (5 par)		Ärtsångare		NT

Biotopmässigt kan den södra delen av Området delas in i tre tämligen väl skilda delområden; övre, centrala och nedre. Det övre delområdet består av busk- och trädklädda respektive öppna områden samt en cirka 0.6 hektar stor damm (vattensamling 2). Det centrala delområdet upptas till största del av hårdgjorda ytor men också av fodercentralen med dess baksida mot älven med frodigt uppslag av buskar och örter. Det nedre delområdet utgörs till största del av två stora dammar (lagunen) med omgivande vallar.

Inom det övre delområdet bland busk- och trädklädda respektive öppna ytor (Figur 3) bedömdes tio arter häcka. Specifikt vid dammen (Figur 3) bedömdes sex arter häcka i och kring dess omedelbara närhet.

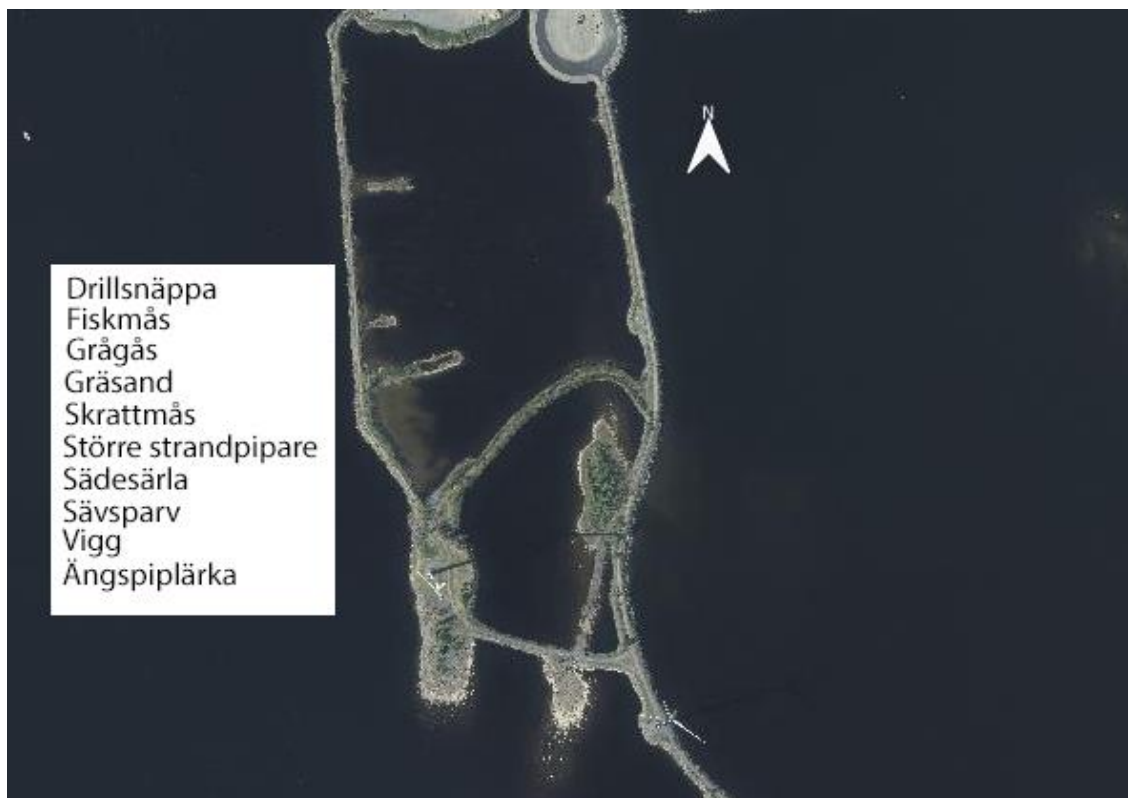
Figur 3. Arter som bedömdes häcka i det övre delområdet där tio arter (angivna i vit ruta till höger i bilden) bedömdes häcka i busk- och trädklädda respektive öppna områden. Specifikt bedömdes sex arter (angivna i vit ruta till vänster i bild) häcka i eller intill dammen (vattensamling 2 i Figur 2).

I det centrala delområdet (Figur 4) bedömdes tio arter häcka med fem arter (gråsparv, gulspurv, kaja, lövsångare och tamduva) knutna till fodercentralen respektive fem arter (hussvala, ladusvala, stenskvätta, sädesärla och ängspiplärka) knutna till öppna ytor eller byggnader.

Figur 4. Tio arter som bedömdes häcka i det centrala delområdet (angivna i vit ruta till vänster i bild).

I det nedre delområdet (Figur 5) bedömdes tio arter häcka med två arter änder (gräsand och vigg), en gåsart (grågås), två måsararter (fiskmås och skrattmås), två vadare (drillsnäppa och större strandpipare) samt tre arter tättingar (sädesärla, sävsparv och ängspiplärka).

Figur 5. Tio arter som bedömdes häcka i det nedre delområdet (angivna i vit ruta till vänster i bild).

Av de arter som bedömdes häcka inom södra delen av Området är en art (hussvala) rödlistad i kategorin sårbar (VU) medan åtta arter (björktrast, drillsnäppa, fiskmås, gulsparr, rödvingetrast, skrattmås, strandskata och sävsparv) är rödlistade i kategorin nära hotad (NT) (SLU, ArtDatabanken 2021). En art (grönbena) är listad i bilaga 1 i artskyddsförordningen. Samtliga inom EU vilt förekommande fåglar omfattas av 4 § artskyddsförordningen.

3.2.2 Norra delen av Området (rödmarkerat i Figur 1)

Vid de utförda fågelinventeringarna (två inventeringstillfällen) noterades 26 fågelarter (Tabell 2) inom den norra delen Området. Av dessa arter bedömdes 19 arter häcka eller troligen häcka, medan sju arter bedömdes utnyttja den norra delen enbart för födosök/övernattning eller för tillfälligt besök. Med anledning av att de två fågelinventeringarna utfördes relativt sent på säsongen kompletterades inventeringarna med uppgifter från Artportalen angående förekommande arter under perioden 16 maj till 9 juli för de senaste fem åren (2017–2021). Inrapporterade fynd visade på förekomst av ytterligare 20 arter, varav två av dessa bedömdes utgöra en del av den normala häckfågelfaunan (Tabell 2).

Tabell 2. Fåglar som noterats vid de utförda fågelinventeringarna inom norra delen av Området den 1 och 8 juli 2021 samt arter som rapporterats i Artportalen (kursiverad stil) under de senaste fem åren från norra delen under perioden 16 maj till 8 juli som bedömts tillhöra häckfågelfaunan. I kolumnen Status anger ett H=häckande och ett H?=troligen häckande. Avsaknad av markering i kolumnen Status innebär att arten inte bedömts häcka inom området utan endast nyttjat inventeringsområdet för födosök/övernattning eller för tillfälligt besök. I kolumnen Kategori anges rödlistekategori med NT=nära hotad respektive VU=sårbar samt om arten är upptagen i Artskyddsförordningen=AF för arter som bedömts häcka eller troligen häcka inom den norra delen av Området.

Artnamn	Status	Kategori	Artnamn	Status	Kategori
Björktrast	H?	NT	Rödvingetrast	H?	NT
Blåmes	H?		Silvertärna		
Bofink	H?		Skrattmå		
<i>Busksångare</i>			<i>Småskrake</i>		
<i>Drillsnäppa</i>			Stare	H?	VU
Fiskmå	H	NT	Steglits		
Gråsparv	H		Stenskvätta	H	
<i>Gräsand</i>			<i>Storskrake</i>		
Grönsiska			Strandskata	H	
Gulsparv	H	NT	<i>Större hackspett</i>		
Hussvala	H	VU	<i>Svarthätta</i>	H?	
Kaja	H		<i>Svartvit flugsnappare</i>		
<i>Knipa</i>			<i>Svärta</i>		
<i>Knölsvan</i>			Sädesärla	H	
<i>Koltrast</i>			Talgoxe		
Kråka			Tamduva	H	
<i>Kärrsångare</i>			<i>Trädgårdssångare</i>	H	
Ladusvala	H		<i>Törnskata</i>		
Lövsångare	H		Törnsångare	H	
<i>Näktergal</i>			<i>Vigg</i>		
Nötväcka			<i>Vitkindad gås</i>		
<i>Rödhake</i>			<i>Vitnackad svärta</i>		
Rödstjärt	H		Ängspiålrka	H	

Av de arter som bedömdes häcka inom norra delen av Området är två arter (hussvala och stare) rödlistade i kategorin sårbar (VU) medan fem arter (björktrast, fiskmå, gulsparv, rödvingetrast och strandskata) är rödlistade i kategorin nära hotad (NT) (SLU, ArtDatabanken 2021). Samtliga inom EU vilt förekommande fåglar omfattas av 4 § artskyddsförordningen.

3.2.3 Norra och södra delen tillsammans

Totalt noterades 59 arter förekomma inom Området, varav 28 arter bedömdes häcka och tre arter bedömdes som troligen häckande (Tabell 3). Övriga arter bedömdes inte häcka inom området utan har endast nyttjat detta för födosök/övernattning eller för tillfälligt besök varför dessa inte behandlas vidare i kommande avsnitt.

Tabell 3. Fåglar som bedömts häcka eller troligen häcka vid de utförda fågelinventeringarna inom hela Området 2019 och 2021 samt arter som rapporterats i Artportalen (kursiverad stil) under de senaste fem åren från områdets norra del under perioden 16 maj till 8 juli. I kolumnen Status anger ett H=häckande och ett H?=troligen häckande. I kolumnen Kategori anges rödlistekategori med NT=nära hotad respektive VU=sårbar samt om arten är upptagen i Artskyddsförordningen=AF.

Artnamn	Status	Kategori	Artnamn	Status	Kategori
Björktrast	H (2 par)	NT	Rödvingetrast	H (2 par)	NT
Blåmes	H (2 par)		Skrattmåsar	H (1-2 par)	NT
Bofink	H (1 par)		Stare	H?	VU
Drillsnäppa	H (1 par)	NT	Stenskvätta	H (7 par)	
Fiskmåsar	H (1-2 par)	NT	Strandskata	H (2 par)	NT
Grågås	H (3-5 par)		Större strandpipare	H? (1 par)	
Gråsparv	H (2-? par)		<i>Svarthätta</i>	H?	
Gräsand	H (1-3 par)		Sädesärta	H (6 par)	
Grönben	H (1 par)	AF	Sävspärr	H (2 par)	NT
Gulspärr	H (2-? Par)	NT	Sävsångare	H (1 par)	
Hussvala	H (10 par)	VU	Tamduva	H (15 par?)	
Kaja	H (10 par?)		<i>Trädgårdssångare</i>	H (1 par)	
Knipa	H (2 par)		Törnsångare	H (1 par)	
Ladusvala	H (6 par)		Vigg	H (1-2 par)	
Lövsångare	H (7 par)		Ängspiplärka	H (8 par)	
Rödstart	H (1 par)				

3.3 Kärlväxter

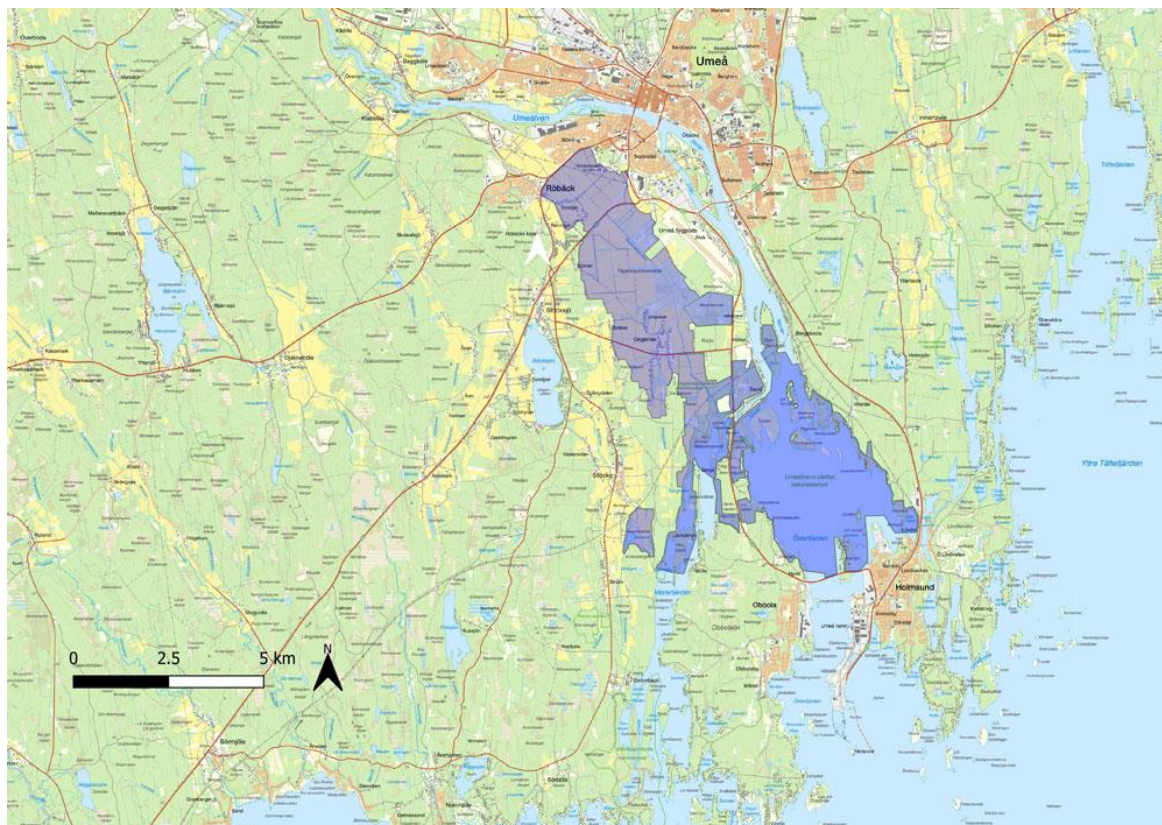
Totalt noterades 164 arter inom Området.

Inga av de noterade kärlväxterna är rödlistade eller finns listade i artskyddsförordningen.

4 Skyddsvärda områden för fåglar i Sverige

När det gäller skyddsvärda områden och fåglar har BirdLife International tagit sitt ansvar att hjälpa myndigheter och fåglar genom att peka ut de platser/områden som har störst betydelse för att bevara våra fågelpopulationer (<https://birdlife.se/fagelskydd/iba/>). Dessa skyddsvärda områden benämns IBA (Important Bird and Biodiversity Areas). IBA är det mest omfattande globala nätverket av naturområden och används bland annat som en "skugglista" till Natura 2000. Det är dock först när IBA-områden "uppgraderas" av myndigheter till att ingå i Natura 2000-nätverket eller designeras som naturreservat, nationalpark etcetera som skyddet blir juridiskt bindande. Grundtanken från BirdLife är att alla IBA ska inbegripas i respektive lands officiella naturskydd (<https://birdlife.se/fagelskydd/iba/>).

I Sverige har BirdLife International pekat ut 84 IBA-områden (<http://datazone.birdlife.org/site/results?cty=202&fam=0&gen=0>), varav ett område utgörs av Umeälvens delta och slätter (Figur 6).

Figur 6. Blå polygon visar det av BirdLife International utpekade IBA-området Umeälvens delta och slätter.

Utifrån BirdLife Internationals utpekande av IBA ingår inte Området som något område som är av speciell betydelse för rastande fåglar.

5 Påverkan på Området och förekommande arter

Umeå Hamn AB har hos Mark- och miljödomstolen ansökt om tillstånd att utföra vissa åtgärder, som:

- Utfyllnad av vattensamlingar 2, 14, 17 och 18.
- Utrivning och anläggande av pir och kajer (Norra kajen, Södra kajen och Energipiren) inkl. sprängning.
- Anläggande av pumpanläggning.
- Muddring av kajnära farledsytor och inför anläggande av kajer inkl. sprängning.
- Dumpning av muddermassor.
- Anläggande av tillfälliga bryggor.

Av ovanstående åtgärder är det endast utfyllnad av vattensamlingar som berör förekommande arter inom det inventerade Området, det vill säga den fasta marken. Inga arter har sina fortplantningsområden på pirlar, kajer eller vid befintlig pumpanläggning. Övriga åtgärder omfattar arbeten utanför det inventerade Området.

5.1 Häckande fåglar och lekande groddjur i vattensamling 2

I vattensamling 2 noterades vid 2019 års inventering förekomst av sex fågelarter samt två arter groddjur, vilka bedömdes använda vattensamlingen som fortplantningsområde.

5.1.1 Fåglar, status

Av de sex häckande fågelarterna i vattensamling 2 bedömdes det finnas två par av gräsand respektive vigg medan det bedömdes häcka ett par av övriga arter (Tabell 4). En av arterna, sävsparv, är av Artdatabanken bedömd som nära hotad (NT) medan övriga arter är bedömda som livskraftiga. Grönbena, som av Artdatabanken är bedömd som livskraftig, finns upptagen i artskyddsförordningens bilaga 1.

Tabell 4. Tabellen redovisar bedömt antal häckande par (kolumnen Par) i vattensamling 2 vid 2019 års inventering. Statuskolumnen anger hur vanlig arten är i landskapet Västerbotten (Ottosson m.fl. 2012, Birdlife Sverige 2019), där *enstaka* <200 par, *mindre allmän* = 200–2 500 par, *allmän* = 2 501–50 000 par. I kolumnen Par i Vb ges de av Ottosson m.fl. skattade antalet par i landskapet Västerbotten. Kolumnen Kategori anger Artdatabankens statusbedömning där LC = livskraftig och NT = nära hotad (sårbar). Den sista kolumnen anger om arten är upptagen i artskyddsförordningens bilaga 1 (AfB1).

Artnamn	Par	Status i Vb	Par i Vb	Kategori	Skyddsstatus
Gräsand	2	allmän	4 100	LC	
Grönbena	1	allmän	7 500	LC	AfB1
Knipa	1	allmän	4 400	LC	
Sävsparv	1	allmän	12 000	NT	
Sävsångare	1	mindre allmän	2 200	LC	
Vigg	2	allmän	13 000	LC	

Gräsand: Finns över hela landet, från utskärgårdarna till fjällens björkskogsregion. Den häckar nära vatten och våtmarker av alla slag. Boet placeras på marken. I Sverige beräknas det finnas 200 000 par (Ottosson m.fl. 2012).

Grönbena: Förekommer i stort sett i hela landet, men återfinns framförallt i norra Sverige. Den häckar mestadels på myrar, men också vid andra typer av småvatten. Boet placeras på marken. I Sverige beräknas det finnas 130 000 par (Ottosson m.fl. 2012).

Knipa: Knipa häckar över hela landet med undantag för fjällen ovan trädgränsen. Häckar i tjärnar, sjöar och i kusttrakter. Boet placeras på marken. I Sverige beräknas det finnas 89 000 par (Ottosson m.fl. 2012).

Sävsparv: Sävsparv häckar över hela landet i busksnår och bladvass vid sjöar, vattendrag och andra våtmarker. Boet placeras lågt i buske eller på marken. I Sverige beräknas det finnas 400 000 par (Ottosson m.fl. 2012).

Sävsångare: Sävsångaren häckar i vass och videsnår och påträffas i hela landet, men är vanligast i södra och mellersta Sveriges slättområden samt i nordligaste Norrland. Boet placeras lågt i tät vegetation. I Sverige beräknas det finnas 100 000 par (Ottosson m.fl. 2012).

Vigg: Förekommer i hela Sverige, men med en tyngdpunkt i norr och öster. Den häckar i ett flertal olika vatten (sjöar, åar dammar mm.) från utskärgårdarna till fjällens björkskogsregion, lokalt även ovan trädgränsen. Boet placeras på marken. I Sverige beräknas det finnas 75 000 par (Ottosson m.fl. 2012).

5.1.2 Vattensamling 2 som häckningshabitat och regelbundet häckningsområde för fåglar

Alla de sex fågelarter som bedömdes häcka i vattensamling 2 är flyttfåglar, vilket innebär att de inte uppehåller sig på häckningsplatsen hela året. Med andra ord upprätthålls inte reviret året runt. Av artbeskrivningarna ovan förstås att vattensamling 2 utgör ett lämpligt

habitat för arterna. Likaså förstås av artbeskrivningarna ovan att vattensamling 2 inte utgör ett unikt häckningshabitat för dessa sex arter då likartade habitat finns på många ställen i dess närhet och arterna inte har specifika krav på häckningsplatsen så länge det finns våtmark, buskage och/eller vass att tillgå beroende på art.

Hamnområdet är ett område där ornitologer ofta skådar fågel och rapporterat sina fynd till Artportalen, men i och med att området omfattas av den internationella sjöfarts- och hamnsäkerhetsregleringen (ISPS), har tillgängligheten alltmer beskrivits av stängsel och andra hinder då verksamheten vid Umeå hamn expanderat, och antalet rapporterade fynd har därför minskat. För att erhålla en uppfattning om huruvida dessa sex arter regelbundet häckat i vattensamling 2 har en sammanställning gjorts över frekvensen av år som arten observerats under häckningstid (april – juli) under den period (år 2000 till och med 2007) då tillträde till vattensamling 2 inte var begränsad och den ornitologiska aktiviteten var stor i området (Tabell 5).

Tabell 5. År då en art finns noterad i vattensamling 2 under häckningstid enligt Artportalen under de år då tillgängligheten till området inte var begränsad och den ornitologiska aktiviteten i området var stor.

Art	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Gräsand		x				x		x
Grönbena		x		x	x			
Knipa	x	x	x		x	x	x	x
Sävspurv				x	x	x	x	
Sävsångare	x	x		x	x	x	x	x
Vigg		x			x	x	x	x

Under förutsättning att resultatet i Tabell 5 speglar verkligheten är det ingen art som använder vattensamling 2 som häckplats alla år, även om knipa och sävsångare gör det merparten av alla år.

Fynd rapporterade i Artportalen efter 2007 visar sporadisk förekomst av de sex arterna (Tabell 6), vilket i stor utsträckning påverkats av svårigheten att ta sig till vattensamling 2 på grund av omfattande arbeten vid Umeå hamn.

Tabell 6. År då en art finns noterad i vattensamling 2 under häckningstid enligt Artportalen efter år 2007.

Art	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Gräsand												x		
Grönbena												x		
Knipa										x		x		x
Sävspurv	x											x	x	
Sävsångare		x										x	x	
Vigg										x		x		x

5.1.3 Groddjur, status

Vanlig padda bedömdes finnas med 1-2 individer i vattensamling 2 medan åkergroda bedömdes finnas med 4-5 individer. Vanlig padda är fridlyst i Sverige enligt 6 § i artskyddsförordningen (SFS 2007:845). Åkergroda är upptagen i bilaga 1 i artskyddsförordningen och bedöms behöva noggrant skydd.

Vanlig padda: Vanlig padda förekommer i hela Sverige upp till Torne älv norr om polcirkeln. Förekommer i många olika miljöer och leker ofta i lite större vatten (Artdatabanken 2022). Är bedömd som livskraftig (LC) av Artdatabanken.

Åkergroda: Åkergroda är en av de vanligaste grodorna i Sverige och påträffas i hela landet utom i fjällkedjan (Artdatabanken 2022). Är bedömd som livskraftig (LC) av Artdatabanken.

5.1.4 Vattensamling 2 som fortplantningsområde för groddjur

Inga uppgifter finns att tillgå avseende hur frekvent vanlig padda och åkergroda nyttar vattensamling 2 för fortplantning. Däremot bedöms habitatet vara en lämplig fortplantningsplats för dessa groddjur varför det är mycket troligt att vattensamling 2 nyttjas frekvent vid lek och fortplantning.

5.1.5 Bedömning av påverkan på respektive arts bevarandestatus, vattensamling 2

Ingen av fågelarterna eller groddjuren är hotade arter, det vill säga, de är inte upptagna i hotkategorierna sårbar (VU), starkt hotad (EN) eller kritiskt hotad (CR). Däremot är sävsparv upptagen i kategorin nära hotad (NT). Enligt Artdatabanken har arten minskat mer eller mindre kontinuerligt sedan 1980-talet, orsaken till denna minskning är okänd. Sävsparv bedömdes som sårbar (VU) 2015 men beståndsminskningen har under de senaste 10 åren (tre generationer) stannat av på en låg nivå, vilket nu medför att den uppfyller kriterierna för nära hotad (NT).

Om vattensamling 2 fylls igen kommer habitatet för både fåglar och groddjur att försvinna.

Under förutsättning att de få individer av fåglar som nyttjat eller skulle kunna nyttja vattensamling 2 för häckning inte skulle hitta en annan häckningsplats, vilket är föga troligt, och betraktas som förlorade för arten skulle mindre än en promille av respektive arts antal häckande par i landskapet Västerbotten förloras och en tiondel till hundradels promille av Sveriges häckande par förloras.

Likaså för de fåtal groddjur som nyttjat vattensamling 2 för reproduktion, men som inte kan göra det om vattensamling 2 fylls igen, bedöms minskningen av antalet lekande och fortplantande groddjur troligtvis vara mindre än en promille av alla groddjur i landskapet Västerbotten med tanke på hur vanliga arterna är.

Slutsatsen är att bevarandestatusen för de sex fågelarterna och de två groddjuren som nyttjat vattensamling 2 för fortplantning inte påverkas på ett betydande sätt.

5.1.6 Skadelindrande åtgärder

I och med att inget annat alternativ finns tillgängligt än att fylla igen vattensamling 2 innebär det att den enda skadelindrande åtgärden som kan utföras är att inte fylla igen dammen under fortplantningssäsong för groddjur och fåglar, vilket i det här fallet sträcker sig från mitten av april till slutet av juli. Genom att utföra utfyllnaden under perioden augusti till september undviks att fågelbon, fågelägg, fågelungar, groddrom eller larver skadas samt att övervintrande groddor ännu inte gått i dvala i vattensamlingarna, vilka annars skulle kunna skadas om utfyllnad sker efter att vintervilan påbörjats.

5.2 Övriga vattensamlingar

I vattensamlingarna 14, 17b och 18 har inga arter som omfattas av 4, 6, 7, 8 eller 9 § § i artskyddsförordningen påträffats. Däremot påträffades, vid 2021 års inventering, äggsamlingar av antingen vanlig groda eller åkergroda i vattensamling 17a (Figur 7)

Figur 7. Äggsamling av antingen vanlig groda eller åkergroda påträffades vid vattensamling 17a under 2021 års inventering.

5.2.1 Groddjur, status

I vattensamling 17a noterades cirka 10 äggsamlingar vilket ungefär motsvarar 10 honor som lagt ägg. Utan DNA-analys är det i fält mycket svårt att avgöra om äggen är lagda av vanlig groda eller åkergroda varför respektive arts status sammanfattas. Vanlig groda är fridlyst i Sverige enligt 6 § i artskyddsförordningen (SFS 2007:845). Åkergroda är upptagen i bilaga 1 i artskyddsförordningen och bedöms behöva noggrant skydd.

Vanlig groda: Vanlig groda förekommer i stort sett över hela landet, utom på Öland och Gotland, och är en av de vanligaste grodorna. Förekommer i många olika typer av vatten (Artdatabanken 2022). Är bedömd som livskraftig (LC) av Artdatabanken.

Åkergroda: Åkergroda är en av de vanligaste grodorna i Sverige och påträffas i hela landet utom i fjällkedjan (Artdatabanken 2022). Är bedömd som livskraftig (LC) av Artdatabanken.

5.2.2 Vattensamling 17a som fortplantningsområde för groddjur

Inga uppgifter finns att tillgå avseende hur frekvent vanlig groda/åkergroda nyttjar vattensamlingen för fortplantning, men varken äggsamlingar eller grodor påträffades där vid 2019 års inventering. Däremot bedöms habitatet vara en lämplig fortplantningsplats för dessa groddjur.

5.2.3 Bedömning av påverkan på groddjurens bevarandestatus, vattensamling 17a

Vare sig det är äggsamling av vanlig groda eller åkergroda så är båda arterna bedömda som livskraftiga (LC) av Artdatabanken.

Om vattensamling 17a fylls igen kommer habitatet för groddjur att försvinna.

För de fåtal groddjur som nyttjat vattensamling 17a för reproduktion, men som inte kan göra det om vattensamling 17a fylls igen, bedöms minskningen av antalet lekande och fortplantande groddjur troligtvis vara mindre än en promille av alla groddjur i landskapet Västerbotten med tanke på hur vanliga båda arterna är.

Slutsatsen är att bevarandestatusen inte påverkas på ett betydande sätt för den art av groddjur, oberoende om det var vanlig groda eller åkergroda som nyttjat vattensamling 17a för fortplantning.

5.2.4 Skadelindrande åtgärder

I och med att inget annat alternativ finns tillgängligt än att fylla igen vattensamling 17a innebär det att den enda skadelindrande åtgärden som kan utföras är att inte fylla igen dammen under fortplantningssäsong för groddjur, vilket i det här fallet sträcker sig från mitten av april till slutet av juni. Genom att utföra utfyllnaden under perioden juli till september undviks att groddrom eller larver skadas samt att övervintrande grodor ännu inte gått i dvala i vattensamlingarna, vilka annars skulle kunna skadas om utfyllnad sker efter att vintervilan påbörjats.

6 Dispens enligt artskyddsförordningen

I det fall en åtgärd bedöms påverka fridlysta arter eller deras livsmiljö på så vis att något av förbuden i 4–9 §§ artskyddsförordningen aktualiseras krävs en dispens från länsstyrelsen för att få vidta åtgärden, vilket framgår av 14 och 15 §§ artskyddsförordningen. En förutsättning för att söka dispens är således att åtgärden i sig bedöms vara förbjuden enligt något av ovan nämnda lagrum.

6.1 Behov av dispens

Beroende på vilken paragraf i artskyddsförordningen som en fridlyst art faller under, ser förbudsbestämmelsen olika ut från den ena paragrafen till den andra. Därav diskuteras behovet av dispens utifrån två paragrafer i artskyddsförordningen som berör funna arter i det inventerade Området. Länsstyrelsen får enligt 14 § artskyddsförordningen i det enskilda fallet ge dispens från förbuden i 4, 5 och 7 §§ endast om en rad krav är uppfyllda, och först och främst prövas behovet av en dispens, dvs. det måste finnas skäl för dispens. De skäl som står listade i 14 § tredje punkten är de enda som kan ligga till grund för en dispens och några andra skäl än dessa ska således inte beaktas. De skäl som listas är:

3. Dispens behövs
 - a) för att skydda vilda djur eller växter eller bevara livsmiljöer för sådana djur eller växter,
 - b) för att undvika allvarlig skada, särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten eller annan egendom,
 - c) av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet eller av andra tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse,
 - d) för forsknings- eller utbildningsändamål,

- e) för återinplantering eller återinförsel av arten eller för den uppfödning av en djurart eller den artificiella förökning av en växtart som krävs för detta, eller
- f) för att under strängt kontrollerade förhållanden selektivt och i liten omfattning tillåta insamling och förvaring av vissa exemplar i en liten mängd.

Sett till de planerade åtgärderna som denna artskyddsutredning rör, är det inte uppenbart att det går att motivera behovet av en dispens utifrån kriterierna som lagstiftaren tillhandahåller i tredje punkten ovan. Undantag har t.ex. tidigare inte beviljats utifrån att vindkraft skulle anses vara ett sådant "tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse" (MÖD, M 8428-06) och inte heller den omständigheten att en planerad verksamhet skulle innebära ca 300 nya arbetstillfällen i Härjedalens kommun (MÖD 2015:3).

6.1.1 Fåglar och åkergroda, 4 §

Med den föreslagna skadelindrande åtgärden för fåglar och åkergroda bedöms den planerade utfyllnaden av vattensamling 2 (och vattensamling 17a avseende eventuell förekomst av åkergroda) inte träffas av förbuden i artskyddsförordningens 4 § p.1-3. Det vill säga att utföra utfyllnaden av vattensamlingarna utanför häcknings- och fortplantningssäsong, men innan groddjuren gått i vintervila innebär att inga djur dödas med avsikt (4 § p.1), inga djur störs med avsikt under parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder (4 § p.2) samt att inga ägg eller groddrom förstörs avsiktligt (4 § p.3).

Inte heller bedöms den planerade utfyllnaden av vattensamling 2 träffas av förbudet om att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplats (artskyddsförordningen 4 § p.4) avseende fåglar och åkergroda (och vattensamling 17a avseende eventuell förekomst av åkergroda). Förvisso kommer en utfyllnad av vattensamling 2 och 17a innebära att habitatet försvinner och därmed mister sin kontinuerliga ekologiska funktion för de arter som kan utnyttja habitatet. Å andra sidan innebär förlusten av två mycket små habitat i förhållande till övriga frekvent förekommande lämpliga habitat lokalt, regionalt och nationellt att vattensamling 2 och 17a inte är av någon avgörande betydelse för arterna i fråga. Kontinuerlig ekologisk funktion upprätthålls för de arter som utnyttjat vattensamling 2 och 17a även utan dessa vattensamlingar då alla arter är livskraftiga (utom sävsparv som är nära hotad) och det inte råder brist på lämpliga habitat för dessa arter.

6.1.2 Vanlig groda och vanlig padda, 6 §

Med den föreslagna skadelindrande åtgärden för vanlig padda bedöms den planerade utfyllnaden av vattensamling 2 (och vattensamling 17a avseende eventuell förekomst av vanlig groda) inte träffas av förbuden i artskyddsförordningen 6 §. Det vill säga att utföra utfyllnaden av vattensamlingarna utanför häcknings- och fortplantningssäsong, men innan groddjuren gått i vintervila innebär att inga djur dödas, skadas, fångas eller samlas in på något annat sätt (6 § p.1) samt att inga ägg eller larver tas bort eller skadas (6 § p.2). En utfyllnad av vattensamling 2 respektive 17a bedöms dessutom inte påverka bevarandestatusen negativt för någon av arterna. Sammantaget bedöms det inte finnas ett behov av att söka dispens för den planerade utfyllnaden avseende arterna vanlig padda och vanlig groda.

6.2 Konsekvenser av Skydda skogen

Oaktat bedömningen ovan behöver det rådande rättsläget vad gäller artskydd i Sverige beaktas.

I de fall det inte går att undvika att ett förbud inträder, dvs. i de fall en art som skyddas enligt 4 § artskyddsförordningen, på individnivå, riskerar att få sitt fortplantingsområde eller sin viloplats förstörd, då krävs en dispens för att åtgärden ska vara tillåtlig om det inte går att vidta åtgärder som säkerställer kontinuerlig ekologisk funktion för arten. I sammanhanget ska det framhållas att det är tämligen svårt att få en sådan dispens. Detta leder oundvikligen till slutsatsen att det bästa alternativet är att i möjligaste mån undvika att träffa något av förbuden i 4 § genom att vidta tillräckliga skadeförebyggande åtgärder.

Med anledning av det rådande rättsläget, dvs. att mark- och miljödomstolarna tolkar och tillämpar Skydda skogen olika, kan det inte uteslutas att behov av dispens kan krävas för samtliga arter som häckar i det tilltänkta området och som omfattas av 4 § artskyddsförordningen. De arter som i detta fall kan beröras är samtliga vilda fåglar samt åkergroda. Mot bakgrund av Naturvårdsverkets tolkning (Artskyddshandboken och vägledning om artskydd 2022) av det rådande rättsläget är det dock inte sannolikt att det är åt det hållet svensk praxis kommer att utvecklas. Mot bakgrund av detta är det i dagsläget inte motiverat att ansöka om dispens för samtliga arter som häckar inom området "i förebyggande syfte", utan sådana dispenser bör ansökas om först på förekommen anledning.

7 Referenser

Birdlife Sverige 2019. Sveriges fåglar 2019 – Hur går det för Sveriges fåglar med särskilt fokus på läget i skogen? ISBN 978-9188124-67-8.

Naturvårdsverkets handbok (2009:2)

Naturvårdsverket: <https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/miljobalken/miljobedomningar/specifik-miljobedomning/biologisk-mangfald-i-miljobedomning/artskydd-i-specifik-miljobedomning/#E223998303>

Naturvårdsverket: <https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/arter-och-artskydd/artskyddshandboken-och-vagledning-om-artskydd/vagledning-om-fridlysning-av-faglar/>

Ottosson, U., Ottvall, R., Elmberg, J., Green, M., Gustafsson, R., Haas, F., Holmqvist, N., Lindström, Å., Nilsson, L., Svensson, M., Svensson, S. & Tjernberg, M. 2012. Fåglarna i Sverige, antal och förekomst. Sveriges Ornitologiska Förening.

SLU, Artdatabanken 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. Artdatabanken, SLU, Uppsala.